

Daně a účetnictví

DaÚ 3/ XXIV. ročník
2024

bez chyb, pokut a penále®

Zákon o DPH – změny Progresivní daň u FO Mimořádné odpisy

Příjmy z darování a dědění
Nakládání s odpady a DPH
Zálohy v cizí měně
Náhrady cestovních výdajů
Ochrana zaměstnavatele

Minimální mzda – zvýšení

vyměřovací základ • minimum • plátce pojistného
zaměstnavatel • pojistné • zaměstnanec • záloha

Vydavatel

Poradce s.r.o.

Hlavní třída 28/2020, Český Těšín

IČ: 25836200

e-shop: www.i-poradce.cz

Odpovědná redaktorka

Jarmila Blaščíková

Spolupracovníci

Ing. Eva Sedláková

Ing. Václav Benda

JUDr. Ladislav Jouza

Ing. Ivan Macháček

Ing. Antonín Daněk

Ing. Pavel Novák

Objednávky a distribuce

www.i-poradce.cz, e-shop

Doručíme poštou nebo kurýrem.

Zákaznické centrum

pondělí – pátek - 9.00 – 15.00

☎ 558-731 125, 731 126, 731 127,

732 708 627, 773 670 836

✉ abo@i-poradce.cz

🌐 www.i-poradce.cz

Sazba/Tisk

inFORM vydavatelstvo, s.r.o.

leden 2024

Za správnost údajů v příspěvcích odpovídají autoři.

ISSN: 1214-522X MK ČR: E 10000

Vážení čtenáři!

V souvislosti s novelou zákona došlo k některým změnám v oblasti nemovitých věcí. O jaké změny se jedná, prozradí příspěvek **Zákon o DPH – změny** od Ing. P. Nováka. Obsahem konsolidačního balíčka jsou i další změny, o kterých si přečtete v článku **Progresivní daň u FO – změny** v rubrice *Aktuálně*.

Daňové problematice po novelách zákonů jsou věnovány i články **Uplatnění mimořádných odpisů**, **Příjmy z darování z hlediska daně z příjmů FO**, **Příjmy z dědění z hlediska daně z příjmů FO**, **Služby související s nakládáním s odpady a DPH**, **Omezení odpočtu daně – vybrané osobní automobily a nebo Sport a DPH – změny**.

Co jsme připravili v dalších měsícnících? **Poradce 9/2024 – Zákon o DPH po novele s komentářem**; **Poradce 8/2024 – Zákon o preventivní restrukturalizaci s komentářem** a příspěvky ke **Konsolidačnímu balíčku**; **DÚVaP 3-4/2024 – Mzda zaměstnance – zdanění**; **PaM 3/2024 – Cestovní náhrady v roce 2024** a **1000 řešení 1-2/2024 – Pomocník mzdové účetní k 1. 1. 2024, ZDP po novele**.

Z aktuální nabídky odborných publikací se můžete těšit na **Účetní závěrka za rok 2023**, **Daňová příznání FO a PO za rok 2023** a **ZÁKONY 2024 – úplná znění zákonů s účinnosti od 1. 1. 2024**.

Nezapomněli jsme na balíčky **Účetní závěrka**, **Daňové příznání**, **Místní poplatky po novele**. Všechny publikace si můžete objednávat přes e-shop nebo kontaktujte náš zákaznický servis. Rádi Vám je doručíme poštou nebo kurýrem.

Přejeme Vám **šťastný a úspěšný nový rok 2024**, pevné zdraví a již teď se těšíme na další setkávání.

Jarmila Blaščíková
odborná redaktorka

Novoroční nabídka vydavatelství

Objednávejte přes e-shop www.i-poradce.cz, chraňte sebe a svou rodinu, zásilku doručíme poštou nebo kurýrem.

AKTUÁLNĚ	A	Přijaté a poskytnuté zálohy v cizí měně Ing. Pavel Novák	40
Zákon o DPH – změny Ing. Pavel Novák	3	Příklady z praxe – zálohy v cizí měně Ing. Pavel Novák	44
Progresivní daň u FO – změny Ing. Ivan Macháček	6		
Předpisy vydávané zaměstnavatelem – novela ZP JUDr. Ladislav Jouza	10	CHYBOVAT ZNAMENÁ PLATIT	CH
Uplatnění mimořádných odpisů Ing. Ivan Macháček	14	Informační povinnosti zaměstnavatele JUDr. Lada Jouzová	46
		Přehledy podávané zaměstnavateli a OSVČ Ing. Antonín Daněk	49
PŘÍMÉ DANĚ – ZDP	PD	Zaměstnanec nemá předpoklady k práci – jak dál? JUDr. Ladislav Jouza	53
Příjmy z darování z hlediska daně z příjmů FO Ing. Eva Sedláková	17	Náhrady cestovních výdajů – změny JUDr. Marie Salačová	56
Příjmy z dědění z hlediska daně z příjmů FO Ing. Eva Sedláková	19		
Osvobození příjmů na straně poplatníků daně z příjmů FO – změny Ing. Eva Sedláková	21	RADY ODBORNÍKŮ	RO
Ostatní příjmy, nezdanitelné části a daně na straně poplatníků daně z příjmů FO – změny Ing. Eva Sedláková	23	Zdravotní pojištění a právní předpisy EU Ing. Antonín Daněk	58
		Ochrana zaměstnavatele JUDr. Jana Strachoňová Drexlerová	61
NEPŘÍMÉ DANĚ – DPH	ND	Rekvalifikace u zaměstnavatele – jak ji provádět JUDr. Ladislav Jouza	65
Nakládání s odpady a DPH Ing. Václav Benda	25	Konkurenční jednání zaměstnance ochrana zaměstnavatele JUDr. Jana Strachoňová Drexlerová	68
Omezení odpočtu daně – vybrané osobní automobily Ing. Václav Benda	29		
Sport a DPH – změny Ing. Václav Benda	32	MZDY A ODVODY	MO
		Zvýšení minimální mzdy a přelom let 2023/2024 Ing. Antonín Daněk	72
ÚČETNICTVÍ	Ú	Vyměřovací základ a platby ve zdravotním pojištění Ing. Antonín Daněk	76
Dohadné položky aktivní a pasivní Ing. Jiří Koch	36	Termíny pro praxi v únoru 2024	80

Zákon o DPH – změny

S účinností ode dne 1. ledna 2024 došlo ke změnám zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, v oblasti nemovitých věcí. Ke změnám došlo v souvislosti s novelou ZDPH, tj. s nabytím účinnosti některých ustanovení týkajících se zákona č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona. O jaké změny se jedná?

Novelou ZDPH došlo k novému vymezení staveb

pro účely uplatnění snížené sazby daně u výstavby rodinných či bytových domů. Novela ZDPH se týká rovněž nájmu a dalších plnění spojených s nemovitostmi. Uvedené změny se týkají úpravy vymezení staveb pro bydlení v § 48 odst. 2 ZDPH, tj. obytného prostoru, rodinného domu a bytového domu a staveb (rodinného domu a bytového domu) pro sociální bydlení v § 48 odst. 5 ZDPH pro účely DPH. Dále novelizované znění ZDPH obsahuje legislativně-technické úpravy § 56 odst. 2 a 3 a § 56a odst. 3 ZDPH vycházející z přijetí stavebního zákona. Původně měly změny obsažené v ZDPH novelizovaném zákonem č. 284/2021 Sb. platit už od 1. července 2023, ale účinnost novely ZDPH byla poté posunuta zákonem č. 152/2023 Sb., kterým se mění (nový) stavební zákon a některé další související zákony, který změnil část padesátou devátou čl. XCV zákona č. 284/2021 Sb., kde byla upravena účinnost novely ZDPH. Upozornění na odložení účinnosti novely ZDPH týkající se nemovitých věcí na 1. 1. 2024 uvedla na svých webových stránkách i finanční správa.

Některé oblasti související s danou úpravou problematiky nemovitých věcí byly kvůli některým nejednoznačným ustanovením detailněji zpracovány v rámci jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců dne 21. 6. 2023. Zápis z jednání je rovněž k dispozici na webových stránkách finanční správy (606/03.05.23 Sporná ustanovení zákona o DPH účinná od 1. 7. 2023

– dále jen Koordinační výbor). Finanční správa uvedla, že závěry zmíněného jednání Koordinačního výboru budou promítnuty do připravované aktualizace „Informace GŘ k uplatňování zákona o DPH u nemovitých věcí po 1. 1. 2016“, kterou slíbila zveřejnit v průběhu IV. čtvrtletí 2023 (pozn. autora: do dne zpracování příspěvku nebyla aktualizovaná Informace GŘ ještě zveřejněna). Aktualizace Informace GŘ je nutná nejen s ohledem na změnu legislativy, ale také v souvislosti s rozsudky tuzemských správních soudů a Soudního dvora EU, které byly vydány od publikace Informace. Aktualizace Informace se bude věnovat především pojmům, jako jsou stavby, jednotky, pozemky, DPH režim při dodání vybrané nemovité věci, právo stavby, sazby daně, nájem nemovité věci, den uskutečnění zdanitelného plnění a místo plnění u služeb souvisejících s nemovitou věcí. Dá se předpokládat i nový výklad u termínů funkční celek, stavební pozemek či poslední kola daňová rozhodnutí.

„Bytový dům“ a „rodinný dům“

- **Vymezení pojmu „bytový dům“ a „rodinný dům“ dle § 48 odst. 2 písm. a) a b) ZDPH do 31. 12. 2023:**

§ 48 – Sazba daně u dokončené stavby pro bydlení nebo dokončené stavby pro sociální bydlení

(1) První snížená sazba daně se uplatní při poskytnutí stavebních nebo montážních prací provedených na dokončené stavbě, pokud se jedná o stavbu pro bydlení nebo stavbu pro sociální bydlení.

(2) Stavbou pro bydlení se pro účely daně z přidané hodnoty rozumí

- a) stavba bytového domu podle právních předpisů upravujících katastr nemovitostí,*
- b) stavba rodinného domu podle právních předpisů upravujících katastr nemovitostí,*

- **Vymezení pojmu „bytový dům“ a „rodinný dům“ dle § 48 odst. 2 písm. a) a b) ZDPH po 1. 1. 2024:**

§ 48 – Sazba daně u dokončené stavby pro bydlení nebo dokončené stavby pro sociální bydlení

(1) Snížená sazba daně se uplatní při poskytnutí stavebních nebo montážních prací provedených na dokončené stavbě, pokud se jedná o stavbu pro bydlení nebo stavbu pro sociální bydlení.

(2) Stavbou pro bydlení se pro účely daně z přidané hodnoty rozumí

- a) stavba bytového domu stavebního zákona,*
- b) stavba rodinného domu podle stavebního zákona,*

Bytový dům

- Podle staré úpravy (účinnost do 31. 12. 2023) je bytový dům vymezen odkazem na vyhlášku č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí, jejíž příloha č. 4, která určuje způsob využití staveb, definuje bytový dům jako **stavbu pro bydlení**, ve které více než polovina podlahové plochy odpovídá požadavkům na **trvalé bydlení** a je k tomuto účelu určena [§ 2 písm. a) bod 1 vyhlášky č. 501/2006 Sb.].
- Podle nové úpravy (účinnost od 1. 1. 2024) je bytový dům vymezen

odkazem na zákon č. 283/2021 Sb. (dále jen „nový stavební zákon“), který ho v § 13 písm. b) definuje jako **stavbu pro bydlení**, ve které více než polovina podlahové plochy slouží **bydlení**.

Rodinný dům

- Podle staré úpravy je rodinný dům vymezen odkazem na katastrální vyhlášku, jejíž příloha č. 4 definuje rodinný dům jako stavbu pro bydlení, ve které více než polovina podlahové plochy odpovídá požadavkům na **trvalé rodinné bydlení a je k tomuto účelu určena**. Rodinný dům může mít nejvýše tři samostatné byty, nejvýše dvě nadzemní podlaží a jedno podzemní podlaží a podkroví [§ 2 písm. a) bod 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.].
- Podle nové úpravy je rodinným domem stavba pro bydlení, ve které více než polovina podlahové plochy slouží **bydlení**, a která má nejvýše tři samostatné byty, nejvýše dvě nadzemní a jedno podzemní podlaží a podkroví, nebo třetí nadzemní podlaží ustoupené od vnějšího líce obvodové stěny budovy orientované k uliční čáře alespoň o 2 metry.

Z uvedeného plyne, že pojmy bytový a rodinný dům jsou od 1. 1. 2024 převzaty z nového stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.). **Nový stavební zákon neuvádí jako podmínku, že bytové a rodinné domy musí být dle stavebně právních předpisů určeny k trvalému bydlení.** Jinými slovy v nových pojmech „Bytový a rodinný dům“ není jednoznačně uvedeno, že pokud neslouží momentálně tato stavba k bydlení, status bytového či rodinného domu neztrácí. Do jednání Koordinačního výboru se nabízela otázka, zda se novelou ZDPH účinnou od 1. 1. 2024 nezměnilo vymezení staveb pro bydlení dle nového stavebního zákona týkající se rodinného domu a bytového domu, a to i s ohledem na důvodovou zprávu, podle níž bylo úmyslem zákonodárce převzít definice rodinného a bytového domu z vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území.

GFŘ ve stanovisku ke Koordinačnímu výboru zaujalo jednoznačný souhlas s předkladateli v tom smyslu, že vymezení staveb pro bydlení dle nového stavebního zákona týkající se rodinného domu a bytového domu se novelou ZDPH věcně nezměnilo.

Stanovisko GFŘ k vymezení pojmu „bytový dům“ a „rodinný dům dle § 48 odst. 2 písm. a) a b) ZDPH:

Souhlas s předkladateli v tom smyslu, že vymezení staveb pro bydlení dle nového stavebního zákona týkající se rodinného domu a bytového domu se novelou ZDPH věcně nezměnilo.

Předkladateli uvedenou argumentaci GFŘ doplňuje v tom smyslu, že nelze vycházet pouze z § 301 nového stavebního zákona, na který správně poukazují předkladatelé, ale je nutné posoudit novelu ZDPH komplexním pohledem. GFŘ má za to, že je nutné přihlédnout i k důvodové zprávě k novému stavebnímu zákonu, dle které se mají pojmy „bytový dům“ a „rodinný dům“ aplikovat ve vazbě na vymezení ve vyhlášce č. 501/2006 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů. Nicméně je nutné zdůraznit, že i přes to, že doslovná definice obsažená ve vyhlášce o technických požadavcích na stavby nebyla převzata do nového stavebního zákona, to samo o sobě neznamená, že by se k rodinným nebo bytovým domům mělo přistupovat rozdílně. Dle nového stavebního zákona totiž pojem „stavba pro bydlení“ zahrnuje jako souhrnný pojem jak bytový dům, tak i rodinný dům. Rodinný dům a bytový dům jsou tak stavbami pro bydlení, v nichž (mimo jiné) více než polovina podlahové plochy musí sloužit k bydlení. Výraz „stavba pro bydlení“ je nutné vykládat v nezměněném významu v souladu se současným stavem, tzn. jako stavbu určenou stavebně-právními předpisy k bydlení a nikoli k ubytování či rekreaci. Rovněž je nutné vyzdvihnout zákonnou podmínku vyplývající z § 230 odst. 1 nového stavebního zákona, kterou je, že stavbu, jež vyžaduje povolení (bytový dům a v zásadě i rodinný dům povolení vyžadují) lze užívat jen na základě kolaudačního rozhodnutí a jen k účelu vymezenému v tomto rozhodnutí. K jinému účelu než uvedenému v kolaudačním rozhodnutí stavbu užívat nelze.

Přechodná ustanovení pro „rodinný dům“

- **Vymezení pojmu dle § 48 odst. 5 písm. b) ZDPH do 31. 12. 2023:**

§ 48 odst. 5 písm. b) ZDPH:

Stavbami pro sociální bydlení se pro účely daně z přidané hodnoty rozumí

- b) stavba rodinného domu podle právních předpisů upravujících katastr nemovitostí, jehož podlahová plocha nepřesahuje 350 m²,*

- **Vymezení pojmu dle § 48 odst. 5 písm. b) ZDPH od 1. 1. 2024:**

§ 48 odst. 5 písm. b) ZDPH:

Stavbami pro sociální bydlení se pro účely daně z přidané hodnoty rozumí

- b) stavba rodinného domu podle stavebního zákona, jehož podlahová plocha nepřesahuje 350 m²,*

Definice rodinného domu je od 1. 1. 2024 „rozšířena“ v souvislosti se změnou stavebních parametrů třetího nadzemního podlaží. U rodinného domu je od 1. 1. 2024 při splnění zákonných podmínek možno připustit třetí podlaží nejen pod krovem, ale i pod plochou střechou. Nově je tedy rodinným domem stavba, jejíž třetí podlaží je buď pod krovem (podkroví) nebo pod plochou střechou (ustoupené od vnějšího líce obvodové stěny alespoň o 2 m). **Z této změny tak plyne, že „rodinný dům“ dle nové úpravy je širším pojmem než „rodinný dům“ dle úpravy staré.**

Podle bodů 1 až 4 přechodných ustanovení novely ZDPH (část třicátá šestá – čl. LXV.) se rodinný dům, resp. rodinný dům pro sociální bydlení, ve smyslu staré úpravy, bude pro účely poskytnutí stavebních prací, výstavby, přestavby nebo dodání, po dobu dvou let od účinnosti novely považovat za rodinný dům, resp. rodinný dům pro sociální bydlení, ve smyslu nové úpravy. Vzhledem k tomu, že „rodinný dům“ dle nové úpravy je širším pojmem než „rodinný dům“ dle úpravy staré, což platí i pro rodinný dům pro sociální bydlení, tak množina případů, na něž se přechodná ustanovení vztahují či mohou vztahovat, je nulová. Platí, že „rodinný dům“ dle staré úpravy je „rodinným domem“ i dle úpravy nové a „rodinný dům pro sociální bydlení“ podle staré

úpravy je „rodinným domem pro sociální bydlení“ i dle úpravy nově.

Do jednání Koordinačního výboru se nabízela otázka, zda mají přechodná ustanovení novely ZDPH pro „rodinný dům“ či „rodinný dům pro sociální bydlení“ nějaký reálný dopad do ZDPH s účinností od 1. 1. 2024. Stejně tak, zda mají nějaký reálný dopad přechodná ustanovení novely ZDPH týkajících se započetí stavebních prací (přechodná ustanovení novely ZDPH body 1 – 3 čl. LXV).

GŘR ve stanovisku ke Koordinačnímu výboru zaujalo jednoznačný souhlas s předkladateli v tom smyslu, že přechodná ustanovení k zákonu č. 284/2021 Sb. týkajících se pojmů „rodinný dům“ či „rodinný dům pro sociální bydlení“ či „započetí stavebních prací“ nemají žádný reálný dopad do ZDPH s účinností od 1. 1. 2024. Znamená to, souhlas GŘR, že finální znění nového stavebního zákona zahrnuje do rodinných domů i stavby, které podle předchozího stavebního zákona nebyly za rodinné domy považovány. Za rodinný dům tak bude možné považovat stavby mající třetí nadzemní podlaží, a to nejen pod krovem, ale též pod rovnou střechou.

Stanovisko GŘR k přechodným ustanovením novely ZDPH k pojmu „rodinný dům“ dle § 48 odst. 2 písm. b) a odst. 5 písm. b) ZDPH:

Souhlas s předkladateli v tom smyslu, že finální znění nového stavebního zákona zahrnuje do rodinných domů i stavby, které podle předchozího stavebního zákona nebyly za rodinné domy považovány. Lze tak konstatovat, že množina rodinných domů se přijetím nového stavebního zákona rozšířila o stavby mající třetí nadzemní podlaží ustoupené od hraniční čáry ulice alespoň o 2 metry. GŘR tak má za to, že přechodná ustanovení k zákonu č. 284/2021 Sb. jsou bez reálných dopadů, neboť byla koncipována na navrhovaný text novely stavebního zákona, který směřoval ke zúžení množiny rodinných domů, k čemuž dle finálně přijatého znění zákona dle GŘR nedošlo.

Stanovisko GŘR k přechodným ustanovením novely ZDPH – body 1-3 čl. LXV (započetí stavebních prací):

Vzhledem k tomu, že má GŘR za to, že vymezení rodinného či bytového domu nenaznalo zásadních změn, pak by se přechodná ustanovení k zákonu č. 284/2021 Sb. týkajících se započetí stavebních prací neměla reálně aplikovat

Podlahová plocha

Nový stavební zákon oproti stávající úpravě zahrnuje definici podlahové plochy (§ 13 písm. n).

§ 13 písm. n) zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon:

V tomto zákoně se dále rozumí:

... podlahovou plochou součet ploch vymezených vnitřním lícem svislých konstrukcí jednotlivých místností a prostorů stavebně upravených k účelovému využití v budově; v podlažích se šikmými stěnami nebo šikmým stropem je vymezena vnitřním lícem konstrukcí v úrovni 1,2 m nad úrovní podlahy; u poloodkrytých popřípadě odkrytých prostorů se místo chybějících svislých konstrukcí podlahová plocha vymezí pravoúhlým průmětem obvodu vodorovné nosné konstrukce,

Aplikace předmětné definice na příslušná ustanovení ZDPH (např. § 48 odst. 5 ZDPH, § 48 odst. 6 ZDPH ad.) by způsobila významnou změnu v uplatňování DPH. Došlo by k rozšíření toho, co je do výpočtu podlahové plochy zahrnováno. Smyslem novelizace ustanovení ZDPH v souvislosti s účinností nového stavebního zákona nebylo (s výjimkou změny ve vymezení rodinného domu) provedení věcné změny v dosavadním uplatňování DPH. Z tohoto důvodu ani v novelizovaných ustanoveních zmiňujících podlahovou plochu není odkazováno na (nový) stavební zákon. **GŘR potvrdilo, že pro účely DPH se výpočet podlahové plochy nemění, a i nadále je možné vycházet z Informace GŘR k uplatňování zákona o DPH u nemovitých věcí po 1. 1. 2016.**

Příklad

Rodinný dům pro sociální bydlení musí mít podlahovou plochu do 350 m². Co se všechno do této plochy započítává?

Ve smyslu informace GŘR k uplatňování

zákona o DPH u nemovitých věcí po 1. 1. 2016 se do podlahové plochy rodinného domu pro sociální bydlení se započítává součet podlahových ploch všech místností rodinného domu (kuchyň, pokoje, chodby, sociální zařízení, pracovna, garáž, pokud je v RD). Nezapočítává se součet podlahových ploch prostor, které nejsou místností (balkóny, lodžie, terasy, půda) a součet podlahových ploch místností, které tvoří tzv. příslušenství RD (např. garáž, která je mimo dům). Podlahovou plochou místnosti a prostorů se rozumí jejich vnitřní nášlapná plocha mezi lícními konstrukcemi stěn v půdorysném průmětu domu. Místností je třeba rozumět prostorově uzavřenou část stavebního díla, vymezenou podlahou, stropem nebo konstrukcí krovu a pevnými stěnami

Závěr

V rámci Koordinačního výboru byla předkladateli položena i otázka, jestli se mohou plátcí DPH spolehnout na informace o typu nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí (např. zapsaný způsob využití stavby jako rodinný dům či bytový dům). Podle § 1 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), je katastr nemovitostí veřejný seznam, který obsahuje soubor údajů o nemovitých věcech vymezených tímto zákonem zahrnující jejich soupis, popis, jejich geometrické a polohové určení a zápis práv k těmto nemovitostem. Podle téhož ustanovení má katastr nemovitostí poskytovat informace mimo jiné i pro účely daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění.

GŘR se ve stanovisku ke Koordinačnímu výboru vyjádřilo, že je pro účely posouzení stavby stěžejní pouze zápis uvedený v katastru nemovitostí. Daňový subjekt nese důkazní břemeno pouze v případě, že se jedná o rodinný dům, kdy k zápisu do katastru nemovitostí došlo v době před aplikací nového stavebního zákona, tj. před 1. lednem 2024.

Ing. Pavel Novák

Progresivní daň u FO – změny

V rámci zdanění příjmů fyzické osoby jsou uplatňovány dle § 16 odst. 1 ZDP dvě sazby daně, a to sazba daně 15 % a sazba daně 23 %. K zavedení sazby daně ve výši 23 % došlo zákonem č. 609/2020 Sb. s účinností od 1. ledna 2021. K jakým změnám v uplatnění progresivní daně dochází v roce 2024 na základě novely ZDP obsažené v zákonu č. 349/2023 Sb. (konsolidační balíček)?

Princip dvou sazeb daně z příjmů uplatněný u fyzických osob

Na základě ustanovení § 16 odst. 1 ZDP ve znění do 31. prosince 2023 je od 1. ledna 2021 při stanovení daně z příjmů fyzických osob uplatňován následující limit pro obě sazby daně:

- a) sazba daně 15 %, která se uplatní pro část základu daně do výše 48 násobku průměrné mzdy,
- b) sazba daně 23 %, která se uplatní pro část základu daně přesahující 48 násobek průměrné mzdy.

Novela ZDP obsažená v zákonu č. 349/2023 Sb. upravuje v § 16 odst. 1 ZDP stanovení hranice pro uplatnění sazby daně 23 %, která od ledna 2024 činí 36násobek průměrné mzdy.

Průměrná mzda pro účely daní z příjmů je definována v § 21g odst. 2 ZDP, a to jako průměrná mzda stanovená podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.

Pro zdaňovací období 2023 se vycházelo z nařízení vlády č. 290/2022 Sb., kde je uveden všeobecný vyměřovací základ 38 294 Kč a přepočítací koeficient 1,0530 Kč. Průměrná mzda pro rok 2023 tedy činí 40 324 Kč a rozhraní výše základu daně pro uplatnění sazeb daně 15 % a 23 % činí 40 324 Kč x 48 = 1 935 552 Kč.

Pro zdaňovací období 2024 se vychází z nařízení vlády č. 286/2023 Sb., kde je uveden všeobecný vyměřovací

základ 40 638 Kč a přepočítací koeficient 1,0819 Kč. Průměrná mzda pro rok 2024 tedy činí 43 967 Kč (po zaokrouhlení na celé koruny nahoru) a rozhraní výše základu daně pro

uplatnění sazeb daně 15 % a 23 % činí 43 967 Kč x 36 = 1 582 812 Kč. **Hranice pro uplatnění progresivní daně 23 % se v roce 2024 oproti roku 2023 tedy snížila o 18,22 %.**

Vývoj výše základu daně v Kč pro uplatnění progresivní sazby daně z příjmů FO v letech 2021 až 2024				
Ukazatel	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
hranice pro uplatnění sazby 23 %	1 701 168	1 867 728	1 935 552	1 582 812
průměrná mzda	35 411	38 911	40 324	43 967
nařízení vlády	381/2020	356/2021	290/2022	286/2023

Do konce roku 2023 výše základu daně pro uplatnění progresivní daně odpovídá rovněž výši maximálního ročního vyměřovacího základu pro účely platby pojistného na sociální pojištění fyzickou osobou (zaměstnancem s příjmy dle § 6 ZDP i osobou samostatně výdělečně činnou s příjmy dle § 7 ZDP). Pro rok 2024 došlo pouze k úpravě metody výpočtu hranice pro uplatnění progresivní sazby daně z příjmů fyzických osob, ale metodika výpočtu maximálního vyměřovacího základu pro odvod sociálního pojištění zůstala shodná jako v předchozích letech, takže maximální roční vyměřovací základ pro odvod pojistného na sociální pojištění činí 43 967 Kč x 48 měsíců = 2 110 416 Kč.

Zatímco dříve uplatňované solidární zvýšení daně se vztahovalo pouze na příjmy ze závislé činnosti (§ 6 ZDP) a dílčí základ daně ze samostatné činnosti (§ 7 ZDP), pak uplatnění progresivní sazby daně 23 % se vzta-

huje na celkový základ daně z příjmů fyzické osoby přesahující 48násobek (do 31. 12. 2023) a 36násobek (od 1. 1. 2024) měsíční průměrné mzdy. Jedná se o celkový základ daně, jehož součástí jsou i dílčí základy daně z kapitálového majetku, z nájmu a z ostatních příjmů.

Z § 16 odstavec 2 ZDP vyplývá, že daň se vypočte ze základu daně sníženého o nezdánitelné části základu daně (§ 15 ZDP) a o odčitatelné položky od základu daně (§ 34 ZDP) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů, a to jako součet součinů příslušné části takového základu daně a sazby pro tuto část základu daně.

Dle § 16ab odst. 1 ZDP se daň poplatníka vypočte jako součet daně podle § 16 snížené o slevy na dani a daně podle § 16a. Ustanovení § 16a se vztahuje na výpočet daně pro samostatný základ daně – stanoví se zde, že sazba daně pro samostatný základ daně činí 15 % a daň se vypočte jako

součin samostatného základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů a sazby daně pro tento základ daně. V § 16ab odst. 2 a 3 ZDP se ve vazbě na uplatnění daňového bonusu souvisícího s daňovým zvýhodněním na vyživované dítě uvádí, že pokud je **daňový bonus** podle § 35c odst. 3 ZDP **vyšší nebo roven dani** podle § 16a, sníží se o tuto daň daňový bonus a daň poplatníka se rovná nule. Pokud je **daňový bonus** podle § 35c odst. 3 **nižší než daň** podle § 16a, daňový bonus je roven nule a daň poplatníka se rovná dani podle § 16a snížené o daňový bonus podle § 35c odst. 3 ZDP.

Příklad 1

Podnikatel dosáhne ze živnostenského podnikání zdanitelné příjmy ve výši 3 600 000 Kč. K těmto příjmům uplatňuje paušální výdaje ve výši 60 %, a to ve výši maximální limitní výše 2 mil. Kč x 60 % = 1 200 000 Kč. Poplatník uplatňuje pouze slevu na dani na poplatníka.

Porovnání zdanění podnikatele v roce 2023 a 2024 při dosažení stejné výše zdanitelných příjmů.

Řešení za rok 2023

Zdanění podnikatele z dosaženého základu daně za rok 2023 ve výši 2 400 000 Kč:

$(1\,935\,552\text{ Kč} \times 0,15 + 464\,448\text{ Kč} \times 0,23) - 30\,840\text{ Kč} = 366\,316\text{ Kč}.$

Řešení za rok 2024

Zdanění podnikatele z dosaženého základu daně za rok 2024 ve výši 2 400 000 Kč:

$(1\,582\,812\text{ Kč} \times 0,15 + 817\,188\text{ Kč} \times 0,23) - 30\,840\text{ Kč} = 394\,536\text{ Kč}.$

Příklad 2

Advokát dosáhne zdanitelné příjmy ve výši 2 500 000 Kč, ke kterým uplatňuje paušální výdaje ve výši 40 %, a to v maximální limitní výši 2 mil. Kč x 40 % = 800 000 Kč. Uplatňuje pouze slevu na dani na poplatníka.

Porovnání zdanění v roce 2023 a 2024 při dosažení stejné výše zdanitelných příjmů.

Řešení za rok 2023

Zdanění poplatníka z dosaženého základu daně za rok 2023 ve výši

1 700 000 Kč s uplatněním sazby daně 15 %:

$1\,700\,000\text{ Kč} \times 0,15 - 30\,840\text{ Kč} = 224\,160\text{ Kč}.$

Řešení za rok 2024

Zdanění poplatníka z dosaženého základu daně za rok 2024 ve výši 1 700 000 Kč:

$(1\,582\,812\text{ Kč} \times 0,15 + 117\,188\text{ Kč} \times 0,23) - 30\,840\text{ Kč} = 233\,536\text{ Kč}.$

Možnosti, jak se vyhnout uplatnění progresivního zdanění v roce 2024

► **Využití reálné spolupráce osob**

Pokud je podnikatel s ohledem na dosažený základ daně z příjmů nucen uplatnit za zdaňovací období 2024 progresivní výši daně 23 % dle § 16 ZDP, může výhodně využít institutu spolupráce osob podle § 13 ZDP. Musí jít pochopitelně o reálnou spolupráci. Spolupracující osoba přejímá do svého základu daně určitý podíl příjmů a výdajů poplatníka, a proto rovněž není rozhodující při rozdělení výdajů poplatníka, jakým způsobem uplatňuje poplatník výdaje – zda ve skutečně prokázané výši nebo procentem z příjmů dle § 7 odst. 7 ZDP. **Výhodou spolupráce osob je skutečnost, že poměr rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osobu nemusí odpovídat reálné spolupráci spolupracující osoby s podnikatelem.** I při minimální reálné spolupráci je možné rozdělit na spolupracující osobu plnou výši maximální možné částky dle § 13 ZDP, přičemž poměr převedených příjmů a výdajů na spo-

lupracující osobu je možné stanovit až podle výše daňového základu daně podnikatele při sestavování daňového přiznání za příslušné zdaňovací období (kalendářní rok).

Využití institutu spolupráce osob však neovlivní negativní důsledky stanovených limitů výše paušálních výdajů dle § 7 odst. 7 ZDP, protože při uplatnění institutu spolupracujících osob se dle § 13 ZDP na spolupracující osobu převádějí příjmy a výdaje, tedy paušální výdaje podnikatele stanovené s ohledem na jejich maximální limitní výši dle § 7 odst. 7 ZDP.

Příklad 3

Podnikatel dosáhne ze živnostenského podnikání za rok 2024 zdanitelné příjmy ve výši 3 300 000 Kč. K těmto příjmům uplatňuje paušální výdaje ve výši 60 %, a to v maximální limitní výši 2 mil. Kč x 60 % = 1 200 000 Kč. Jeho manželka je doma a nemá žádné zdanitelné příjmy. V domácnosti žijí dvě děti starší 3 let věku. Podnikatel se rozhodne využít spolupráce manželky, která mu vede evidenci příjmů a databázi dodavatelů a odběratelů. Za tím účelem na ni podnikatel převede maximální výši základu daně 540 000 Kč.

Pokud by nedošlo k uplatnění spolupráce osob, činilo by zdanění podnikatele z dosaženého základu daně za rok 2024 ve výši 2 100 000 Kč:

$(1\,582\,812\text{ Kč} \times 0,15 + 517\,188\text{ Kč} \times 0,23) - 30\,840\text{ Kč} = 325\,536\text{ Kč}.$

Protože v domácnosti žijí děti starší 3 let věku, v roce 2024 již manžel nemůže dle zákona č. 349/2023 Sb. uplatnit slevu na dani na manželku ve výši 24 840 Kč.

Zdanění obou osob v případě spolupráce manželky v roce 2024		
Výpočet daně v Kč	Manžel	Manželka
Základ daně	1 560 000	540 000
Vypočtená daň (sazba daně 15 %)	234 000	81 000
Základní sleva na dani na poplatníka	30 840	30 840
Daňová povinnost	203 160	50 160

Celkové zdanění obou manželů činí 253 320 Kč a je výrazně nižší než v případě nevyužití institutu spolupráce osob.